

Dopad pandemie COVID-19 na mladé lidi v EU

Úvod

V posledních desetiletích byli mladí lidé ohroženi hospodářskými krizemi více než jiné věkové skupiny. Během hospodářské krize v letech 2007–2013 vzrostla míra nezaměstnanosti mladých lidí i podíl mladých lidí, kteří nejsou zaměstnáni ani se neúčastní vzdělávání nebo odborné přípravy (NEET), na historickou úroveň; tato krize měla dlouhodobý negativní dopad na jejich vyhlídky. Když v roce 2020 vypukla pandemie COVID-19, představovala pro mladé lidi jiný druh krize: „umělá omezení“ hospodářské činnosti (například uzavření obchodů a restaurací) postihla zejména odvětví, která zaměstnávají vysoký podíl mladých lidí s nejistými pracovními smlouvami. Omezení společenských činností mělo dopad na sociální rozvoj a zapojení mladých lidí, zatímco uzavření vzdělávacích institucí omezilo jejich možnosti získat dovednosti a lidský kapitál.

Tato zpráva podává komplexní obraz o dopadu pandemie na mladé lidi v Evropské unii (EU), včetně popisu jejich situace na trhu práce před pandemií a krátce po ní. Předkládá přehled úsilí vlád a tvůrců politik na úrovni EU o ochranu mladých lidí před dopady krize a analyzuje dopad pandemie na tuto skupinu, pokud jde o ztrátu pracovních míst, životní podmínky a duševní pohodu.

Politické souvislosti

- S cílem pomoci zmírnit dopady pandemie a urychlit oživení přijaly orgány EU řadu podpůrných opatření pro členské státy. Hlavním nástrojem na podporu oživení je balíček NextGenerationEU v hodnotě 750 miliard EUR ve formě půjček a grantů pro členské státy.
- V roce 2020 rozšířila EU v rámci své strategie pro mládež definici „mladých lidí“ tak, aby zahrnovala osoby ve věku 15–29 let (dříve se týkala osob ve věku 15–24 let), a v říjnu 2020 byla zavedena posílená záruka pro mladé lidi s cílem poskytnout této věkové skupině pracovní příležitosti.

- Akční plán pro evropský pilíř sociálních práv, který Evropská komise navrhla v březnu 2021, vytyčil cíl snížit u osob ve věku 15–29 let míru NEET z 12,6 % v roce 2019 na 9 % do roku 2030. Členské státy, v nichž míra NEET převyšuje průměr, budou muset vynaložit nejméně 12,5 % finančních prostředků z Evropského sociálního fondu plus, které dostávají pro mladé lidi, zejména při provádění záruk pro mladé lidi.
- Na vnitrostátní úrovni uznaly vlády nepřiměřený dopad krize na mladé lidi a zavedly opatření, jejichž cílem je udržet je ve vzdělávání, zajistit učňovskou přípravu a zlepšit přístup k sociální ochraně.

Klíčová zjištění

- Pandemie COVID-19 měla na mladé lidi, jejich zaměstnanost, pracovní a životní podmínky a duševní pohodu negativní dopad.
- V roce 2019 pracovala většina mladých lidí v ubytovacích a stravovacích službách (13 %), načež následoval velkoobchod a maloobchod (11 %) a zdravotní a sociální péče (11 %). Jelikož první dvě odvětví byla během pandemie nejvíce postižena nižší aktivitou, byli mladí lidé pracující v těchto odvětvích vystaveni vyššímu riziku ztráty zaměstnání, stejně jako mladí lidé se smlouvami na dobu určitou (36 %) a na částečný úvazek (22 %).
- V roce 2020 vzrostla nezaměstnanost osob ve věku 15 až 29 let oproti úrovni z roku 2019 o 1,4 procentního bodu na 13,3 % a míra NEET se zvýšila o 1,2 procentního bodu na 13,6 %. Jednalo se o větší nárůst než u starších skupin.
- Nezaměstnaní nebo neaktivní mladí lidé se s největší pravděpodobností potýkali s nejistou situací v oblasti bydlení (17 % na jaře 2021) a problémy vyjít s příjmem (43 %), jakož i s neexistencí úspor (39 %). Více než polovina z nich však žila se svými rodiči, což některým zranitelným mladým lidem poskytlo jistotu.

- Mezi jarem a létem 2020 se životní spokojenost mladých lidí zvýšila, neboť se omezení volného pohybu osob zmírnilo, avšak s návratem omezení klesla spokojenost na jaře 2021 na nejnižší úroveň.
- Duševní pohoda mladých lidí byla rovněž nejnižší na jaře 2021, kdy silný negativní dopad na duševní pohodu mělo uzavření škol. Naproti tomu uzavření pracovišť mělo na duševní pohodu mladých lidí příznivý účinek. Duševní pohoda mladých žen byla nižší než u mladých mužů a nezaměstnanost byla spojena s podstatně nižší pohodou.
- Důvěra mladých lidí v EU byla vyšší než jejich důvěra ve vládu a vyšší než důvěra starších lidí v EU. Důvěra v EU se v létě 2020 zlepšila a na jaře 2021 klesla, ačkoli zůstala vyšší než úroveň na jaře 2020. To však nebylo spojeno s omezeními, což naznačuje, že názory mladých lidí mohla ovlivnit opatření EU, například záchranný balíček.
- Reakce vnitrostátních politik se zaměřovaly na prevenci nezaměstnanosti a na pomoc zaměstnavatelům platit mzdy. Důležitou úlohu sehrály režimy zkrácené pracovní doby, třebaže se většina z nich nezaměřovala konkrétně na mladé lidi.
- Úsilí o udržení mladých lidí ve vzdělávání zahrnovalo pomoc poskytovatelům při přechodu vzdělávacích služeb k on-line výuce a zlepšení digitální infrastruktury. Některé země pomáhaly rovněž mladým lidem zlepšit jejich digitální dovednosti, zajistily přístup k zařízením a rozšířily finanční pomoc nebo půjčky studentům.
- Zahájena byla řada opatření s cílem nabídnout mladým lidem – mladým odborníkům, studentům nebo novým absolventům – během pandemie snadnější přístup k sociální ochraně a větší sociální zabezpečení.
- V celé Evropě byla hlášena vyšší potřeba služeb v oblasti duševního zdraví, přizpůsobení se však bylo obtížné. Mnoho intervencí v této oblasti se soustředilo na přechod k poskytování služeb on-line a na zavádění nových internetových služeb nebo telefonních linek pomoci.

Politické pokyny

- V Evropě existuje generace mladých lidí, kteří stále trpí důsledky předchozí krize a nyní byli postiženi druhou, zcela odlišnou krizí. Existuje riziko kumulace nerovnosti příležitostí, což povede k pocitu nespravedlnosti a nedůvěry.
- Špatné duševní zdraví mladých lidí, které v řadě členských států vyvolávalo obavy již před pandemií, lze popsat jako krizi a služby v oblasti duševního zdraví měly potíže s oslovením nejzranitelnějších osob. Duševní pohoda se nemusí zlepšit tak rychle jako hospodářské ukazatele, což vyzdvihuje potřebu větší politické pozornosti a lepších služeb.
- Zatímco se mnoho politických zásahů soustředilo na pomoc při přechodu k poskytování digitálních služeb, mnoho mladých lidí mělo potíže se službami dostupnými pouze on-line, zejména v oblasti vzdělávání. Poskytovatelé informovali o problémech souvisejících s nerovnostmi a demotivací. Ne všechny služby mohou být poskytovány digitálně, což zdůrazňuje potřebu zlepšit kromě digitálního poskytování systémy podpory obecně.
- Většinu zjištěných politických reakcí představovala dočasná opatření, včetně dodatečné podpory a odstranění překážek. Aby se snížila zranitelnost mladých lidí vůči krizím, je třeba přijmout dlouhodobější opatření, například trvalé zlepšení přístupu k práci a opatření ke zvýšení jistoty zaměstnání. To by mohlo vést k větší odolnosti vůči budoucím krizím.

Další informace

Zpráva o dopadu pandemie COVID-19 na mladé lidi v EU je k dispozici na adrese <http://eurofound.link/ef20036>

Vedoucí výzkumu: Eszter Sándor

information@eurofound.europa.eu